

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI

- EXACT
- NATURAL
- MEDICAL
- TECHNICAL
- ECONOMICS

- PHILOLOGICAL
- PEDAGOGICAL
- MILITARY
- SOCIAL SCIENCES
AND HUMANITIES

2025

Google Scholar

zenodo

Andijan, Uzbekistan

+998945668868

<https://innoworld.net>

INNOVATIVE
WORLD

ILG'OR PEDAGOG

RESPUBLIKA ILMIY JURNALI
TO'PLAMI

2- JILD, 1 - SON

2025

Google Scholar

 [®] digital object
identifier

ResearchGate

zenodo

 ADVANCED SCIENCE INDEX

ADVANCED SCIENCE INDEX

 OpenAIRE

 Academic
Resource
Index
ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

4-sinf "O'qish savodxonligi" darsligidagi hikoyalar ustida ishlashda rolli o'yinlar va dramatizatsiyalardan foydalanish.

G'anijonova Maxmudaxon
ADPI Pedagogika fakulteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi
201-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada yurtimizda ta'lim va tarbiyaga berilgan e'tibor hamda 4-sinf "O'qish savodxonligi" darsligidagi hikoyalarda rolli o'yinlar va dramatizatsiyalardan foydalanishning samarali jihatlari aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim, tarbiya, darslik, hikoya, rolli o'yinlar, dramatizatsiya.

Abstract: This article discusses the attention given to education and upbringing in our country, as well as the effective aspects of using rolling games and dramatization in the stories of the 4 th grade "Reading Literacy" textbook.

Key words: Education, upbringing, textbook, story, rolling games, dramatization.

Hozirgi kunda yurtimizda eng rivojlanib, takomillashib borayotgan soha bu-ta'lim va tarbiya sohasidir. Biz buni yosh avlodlarda to'la-to'kis shakllantirishimiz uchun ilk poydevorni ularning yoshligidan qo'yib borishimiz, boshlang'ich sinfdanoq bolalarning ta'lim va tarbiasini yetuk darajalarga olib chiqishga harakat qilmog'imiz darkor. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoyev "Yangi O'zbekistonning asosiy ustuni- bilim, ta'lim va tarbiya bo'ladi", deya o'z nutqlarida takror va takror aytib o'tganlari esa bu fikrlarimizning naqadar ahamiyatga molik ekanligini ko'rsatib beradi. Prezidentimiz bundan tashqari boshlang'ich ta'lim va ta'lim tizimidagi islohotlar, o'quvchilarga sifatli ta'lim berish masalalariga ham alohida e'tibor qaratgan. Shuning uchun ham yurtimizda ta'lim tizimini tubdan isloh qilish maqsadida "Yangi avlod darsliklari" joriy qilindi. Ushbu darsliklar o'zining har jihatdan rang-barangligi va mantiqiy mushohadaga boyligi bilan ajralib turadi. Xususan, biz Novda nashriyoti tomonidan joriy etilgan 4-sinf "O'qish savodxonligi" kitobiga to'xtalsak, bu kitobda o'quvchilar dunyoqarashini barcha jabhalarda rivojlantirishga yo'naltirilgan topshiriqlar mavjud. Darslikda she'rlar, ertaklar, jamiyatimizning yetuk shaxslari bo'lgan shoir va yozuvchilar suratlari, hayoti va ijodiy faoliyatlardan parchalar keltirilgan. Bundan tashqari kitobimizga "Arining qasosi" nomli 2 qismli hikoya, "Tog'lar qanday paydo bo'lgan?", "Qum qayerdan paydo bo'lgan?", "Nok", "Qoziq", "Tarbiya", "Ona kaklik" kabi bir qator hikoyalar kiritilgan. Biz ularning har birini o'qib chiqar ekanmiz, bu hikoyalarni

tanlashda darslik mualliflari naqadar to'g'ri qaror qabul qilganliklariga guvoh bo'lamiz. Chunki bularning har birida 4-sinf o'quvchilariga mos so'zlardan foydalanilgan hamda kichik hikoya bo'lishiga qaramay, bolalar uchun bir o'qishdayoq o'zining tarbiyaviy ta'sirini o'tkaza oladi. Hikoya-epik tur janrlaridan biri. Kichik hajmli bu badiiy asar kishi hayotidagi ma'lum voqeaning muhim tomonlarini umumlashtirib tasvirlaydi. Hikoyanavisning mohirligi shundaki, u qaynoq hayot qozonidan bir epizodni olib, yashashning muhim, tipik tomonlarini shu ixcham shaklga sig'diradi. Darslikdagi O'zbekiston Xalq Yozuvchisi O'tkir Hoshimovning "Qoziq" hikoyasi diqqatga sazovor. Bu hikoya 5-sinf, ya'ni hikoyani o'qiyotgan o'quvchilarimiz bilan deyarli tengdosh bo'lgan bola tilidan yozilgan. U qishloq bolalarining kundalik yumushlari, o'yin o'ynash bilan birga mol boqqani borishlari bilan boshlanadi. Hikoyada birorta ism ham keltirilmagan, ammo shunday sof tilda yozilganki, o'qisangiz bola bilan birga yurgandek his qilasiz o'zingizni. Shunday qilib, bola jiydazorga mol boqqani boradi, ammo uning sigiri yuvosh bo'lsa ham, qozig'ini sug'urib, daydib ketadigan odati bo'ladi. Ularning qozig'i yog'ochdan yasalgan va har qoqilganda boshi yedirilib sinib ketadi. Shunday kunlarning birida u boshida halqasi va uzilib qolgan bir ikki qarich arqoni bor temir qoziq topib oladi. O'rtoqlaridan kimning qozig'i ekanligini so'raydi va egasi chiqmagach, sigirini unga bog'lab qo'yadi. Endiyam sigir qochib ko'rsinchi. Ammo ertasiga dadasi bolaga qovog'ini uyib, qoziqni qayerdan olganligini, uning manzilini so'rab-surishtira boshlaydi va qahramonimizning bir o'ziga qoziqni olgan joyiga tashlab kelishini buyuradi. Akasi birga bormoqchi bo'lganda ham dadasi rozi bo'lmaydi, kech bo'lishiga qaramay bola jiydazor tomon qo'rquv bilan yo'lga tushadi va qoziqni Qonqus anhuri bo'yidagi daraxt tagiga tashlab keladi. So'ng oradan bir oycha vaqt o'tgach, dadasi mana shu masalaga qaytib: "Sen topib olgan qoziqqa bog'langan sigir arqonini uzib, adashib ketgan bo'lsa, yoki birov o'g'irlagan bo'lsa-da, qoziq sening uyingdan chiqsa, egasi seni o'g'ri gumon qilsa, nima bo'ladi?" deb aytadi. Hikoyaga shu joyda yakun yasaladi va o'quvchilar o'zlari tengqur qishloq bolasining hayotida bo'lgan oddiy bir kunlik voqea, ammo kelajakda katta muammolarni oldini olishga qaratilgan bir hikoya bilan tanishadilar. Bolaning birgina o'ylamay qabul qilgan qarorining qanday natijalarga olib kelishini o'z dadasi tushuntirib beradi. Aslida bola unchalik yomon ish ham qilgani, birovning narsasini o'g'irlagani ham yo'q edi. Ammo mana shu topib olgan narsasini uyga olib kelishining o'zi ham to'g'ri ish emasligi dadasi vositasida ko'rsatib berilgan. O'zbekning haqiqiy oilalari mana shunday, ularda ota-ona hamisha farzandlarini to'g'ri yo'lga boshlaydi va har qanday muammolarini oldini olishga yordam beradi. Darslikda hikoyadan so'ng maxsus savol va topshiriqlar, o'quvchilar uchun izohli lug'at berilgan. So'ng hikoyaga mos maqollar "Bola ko'rganini qilar, Ota bilganini",

“Ota-bola- bir bog‘,Biri –gul,biri-bog‘bon”,“Ota-aql,ona-idrok” kabi maqollar keltirilgan.Biz bu hikoyada targ‘ib qilingan g‘oyani bolalarga to‘laonli yetkazib berishimiz uchun rolli o‘yinlar va dramatizatsiyalardan foydalanishimiz mumkin.Rolli o‘yinlar va dramatizatsiya-o‘quvchilarni faollikka undovchi,ularning ijodiy fikrlashi va nutqiy kompotensiyalarini rivojlantiruvchi muhim pedagogik metodlardan biri. Ushbu usullar,ayniqsa, boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarning qiziqishini oshirish,ularning mustaqil fikrlashini shakllantirish va real hayotga tayyorlashda samarali hisoblanadi.Biz bolalarni muloqotga,jamoa bilan ishlashga o‘rgatish,hayotiy vaziyatlarni tushunish va hal qilishga yordam berishimiz uchun ularga rollar berishimiz ,o‘quvchilarning personajning o‘rnida bo‘lib,ular qanday qilib vaziyatlarga reaksiya berishini tasavvur qilishimiz,diologlar orqali o‘z fikrlarini aniq va tushunarli ifodalashini ko‘rib ,kuzatishimiz mumkin. Dramatizatsiya orqali esa mana shu hikoyamiz sahnalashtiriladi.Buning natijasida ular mana shu vaziyatda, hikoyamiz qahramoni bo‘lmish bolaning o‘rnida o‘zlarni ko‘radi, mana shu holatda bo‘lgaanda o‘zlari nima qilishlarini tasavvur qilib ko‘rishadi va hikoyani tag-tomirigacha tushunib yetadilar. Bu metod orqali bolalarda nutq madaniyati rivojlanadi,mana shunday badiiy hikoya va ertaklarga qiziqishlari ortib boradi. Hikoyaning muhim qismlarini sahnada jonlantirish orqali o‘quvchilar darsni yanada qiziqarli va jonli tarzda o‘rganadilar.Ular shu metod orqali o‘z iste‘dodlarini kashf qilishlari va kelajakda egallamoqchi bo‘lgan kasblarini tanlab olishlari mumkin.Shuningdek, hikoyalar va darslik materiallarining jonli va ko‘rgazmali tarzda o‘qitilishi o‘quvchilarning diqqatini jalb etadi va ularni matnga yanada qiziqtiradi.Biz birgina “Qoziq” hikoyasida rolli o‘yinlar va dramatizatsiyalardan foydalanib, bu hikoyani bolalar ongida o‘zining ma‘naviy va tarbiyaviy ta‘siri bilan birgalikda butun umr qoldirishimiz mumkin.Xulosa qilib aytganda, 4-sinf “O‘qish savodxonligi” darsligida berilgan barcha hikoyalar ta‘limiy va tarbiyaviy jihatdan yuksak bo‘lib,ularning har birini o‘qitishda pedagogdan ulkan mahorat,yetuk salohiyat va biz ta‘kidlab o‘tgan metodlarni bilishlari talab etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev saylov oldi dasturi
2. U.B.Aydarova, N.K.Azizova 4-sinf “O‘qish savodxonligi” darsligi.Toshkent:”Novda edutainment”.2023
3. G‘.Ernazarov.Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasi.Toshkent.”Ilm-ziyo”.2011